

Asiantuntijat asialla

A n n e l i V i r t a n e n

Kun ensimmäinen numero *Idäntutkimus*-lehteä ilmestyi syys-lokakuun vaihteessa 1994, ilmoitti eräs helsinkiläinen sanomalehti sen ilmestymisestä otsikon sanoin. Ennen kuin oli päästy näin pitkälle, oli käyty lähes vuoden mittaiset esivalmistelut.

Neuvostoliiton ja Itä-Euroopan tutkimuksen seura perustettiin tammikuussa 1989 perestroikan ollessa täydessä vauhdissa ja Suomen aiemmin varovainen Neuvostoliiton tutkimus alkoi olla yhä näkyvämpää. Kovin korkea lehdistö ei vielä tuossa vaiheessa alan tutkimusta noteerannut. Pienissä juutissa kerrottiin ”sovjetologien” tai ”itämaantietäjien” saaneen oman seuran. Seminaaritoiminta aloitettiin jo samana vuonna ja sitä jatkettiin vuosittain yhden kahden tilaisuuden vauhtia.

Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen alueen tutkimus lisääntyi nopeasti ja tuli yhä monitieteisemmäksi. Vaikka seminaareja järjestettiin myös Helsingin ulkopuolella, katsottiin, että toiminta ei tavoita ympäri maata asuvaa jäsenistöä. Niinpä hallituksen kokouksessa helmikuussa 1994 Jyrki Iivonen ehdotti seuran oman lehden julkaisemista. Ajatusta pidettiin kannatettavana ja Iivonen veloitettiin yhdessä Ilmari Susiluodon kanssa tekemään yksityiskohtainen esitys asiasta.

Nopeassa tahdissa valmistuneessa muistiossa todettiin useilla suomalaisilla tiedeseuroilla olevan oma tieteellinen julkaisunsa, yleensä neljänä numerona vuodessa ilmestyvä lehti. Tähän katsottiin myös Venäjän ja Itä-Euroopan tutkimuksen seuraksi muuttuneen yhdistyksen resurssien hyvin riit-

tävän. Muistiossa korostettiin perustettavan julkaisun sitoutumattomuutta niin poliittisesti kuin tutkimuksellisesti. Sen tehtävänä olisi seurata oman tutkimusalan kehitystä, tarjota mahdollisuus meritoivien artikkeleiden tuottamiseen ja toimia yhdysiteenä seuran hallituksen ja jäsenistön välillä. Tähän tarkoitukseen katsottiin aikakauslehden sopivan parhaiten. Realistisena tavoitteena pidettiin noin 56–60 sivua käsittävän lehden tuottamista neljä kertaa vuodessa. Sisällön tulisi noudattaa tieteellisen lehden kaavaa, jossa on tieteellisesti painavia artikkeleita keskeisistä kysymyksistä, katsauksia, puheenvuoroja ja kirja-arvosteluja. Erittäin tärkeänä pidettiin kotimaisten väitöskirjojen kattavaa esittelyä.

Suunnittelun lehden taloudesta oli hyvin realistinen kuva. Pääasialliset rahoituskanavat tulisivat olemaan jäsenmaksut ja Suomen Akatemialta saatava tieteellisten lehtien tuki. Pelkillä tilausmaksuilla lehteä ei pystyttäisi tuottamaan. Jäsenmaksuihin tulisi ilman muuta korotus. Toivorikkaasti myös uskottiin, että erityisesti idänkauppaa käyviltä yrityksiltä saataisiin tukimainoksia. Kirjoittajapalkkoja ei tulisi maksamaan, vaan vaiva palkittaisiin tarjoamalla julkaisufoorumi ja muutama kappale lehteä.

Tehdyn muistion pohjalta esitettiin maaliskuun lopulla pidetylle vuosikokoukselle ehdotus lehden perustamisesta. Ehdotus hyväksyttiin ilman soraääniä. Lehden päätoimittajaksi lupautui Jyrki Iivonen, jolla oli kokemusta vastaavasta tehtävästä ja toimitussihteeriksi pyydettiin Timo Piirainen. Toukokuun lopulla hyväksyttiin lopullisesti lehden nimi *Idäntutkimus*, jota Iivonen ja Susiluoto olivat jo muistiossaan ehdottaneet. Tässä vaiheessa oli jo

kahden numeron artikkelit koossa. Pääasiallisena kielenä tulisi olemaan suomi, mutta muunkin kielistä aineistoa julkaistaisiin.

Lokakuun alussa 1994 ensimmäinen numero *Idäntutkimusta* lähti valloittamaan maailmaa. Päätoimittajakin oli ehtinyt vaihtua syksyn kuluessa. Jyrki Iivonen oli saanut haastavamman tehtävän Atlantin takaa ja toimitussihteeri Timo Piiraisesta oli leivottu uusi päätoimittaja. Uuden toimitussihteerin löytäminen ei sitten ollutkaan yhtä helppoa. Muutama numero toimitettiin nimellisten sihteerien voimin, kunnes Piiraisen kotijoukot tulivat hätiin. Uutta lehteä lähetettiin paitsi jäsenistölle myös laajasti tiedotusvälineille. Vastaanotto oli kirjava. Kun helsinkiläisen lehden mielestä asiantuntijat olivat asialla, niin Tampereella ajateltiin, että ”Venäjällä menee tosi kurjasti...”. Osana tätä kurjuutta oli se, että onneton seura ei edes tiennyt, mitä julkaisutietoja lehteen tulee laittaa. Ei lehdestä sitten paljon muuta sanottavaa ollutkaan. Tamperealaiset olivat saaneet defektin kappaleen, josta todella puuttuivat kaikki sisäetukannen tekstit, mikä kuitenkin oli kirjapainon, ei seuran synty.

Paitsi kirjoittajat, myös lehden toimittajat tekivät ilmaista työtä. Päätoimittaja taitoi lehden ja kirjoitti pääkirjoituksen lisäksi katsauksia ja arvoste-luja. Koska taitto-ohjelmassa ei ollut käytettävissä kyrilliikkaa, kirjoitettiin venäjänkieliset artikkelit tavallisella tekstinkäsittelyohjelmalla lehden teksti-kokoon ja palstoitukseen. Kaikki aineisto lähetet-

tiin kirjapainoon paperitulosteina. Ensimmäisen numeron ilmestyessä ei vielä ollut saatu mitään avustuksia. Akatemian lehtiavustus saatiin ensimmäisen kerran vasta seuraavana vuonna. Hallituksen pöytäkirjoista selviää, että ensimmäisen numeron painolasku maksettiin seuran sihteeriltä otetulla lainalla. Talous onkin koko lehden olemassa olon ajan ollut yksi kiperimmistä kysymyksistä, johon joudutaan ottamaan kantaa vuosittain. Myöskään tasokkaan aineiston hankinta ei osoittautunut niin helpoksi kuin alussa oli näyttänyt, ei vaikka ensimmäisessä pääkirjoituksessa kehoitettiin: ”Elämme merkillistä aikaa ja kuljemme ihmeellisten tapahtumien keskellä – kirjoittakaa niistä!”

Lehteä suunniteltaessa sen pääkieleksi ajateltiin suomea. Vuosien varrella tarjottiin kuitenkin yhä enemmän englannin- ja venäjänkielisiä artikkeleita. Niinpä järjestyksessä toisen päätoimittajan Chris Chulosin (1998-99) aikana englanti sai yhä suuremman sijan lehdessä. Toimituskunnalla ei ollut Piiraisen lähdettyä enää toimitussihteeriä ja päätoimittajan palkaton työ oli entistä raskaampi. Chulos jaksoi kaksi vuotta, jonka jälkeen lehden toimituksessa alkoi jonkinlainen interregnumin aika. Uuden päätoimittajan etsiminen kesti kaksi vuotta. Lehden hengissä pysyminen oli hiuskarvan varassa. Kun nykyinen päätoimittaja Markku Kangaspuro astui tuorein ideoin remmiin, alkoi lehden uusi kukoistuskausi, joka toivottavasti jatkuu hamaan tulevaisuuteen.